

Õiguskantsler

Teie 08.04.2018 nr

Meie 20.04.2018 nr 6-1/180554/1801920

Vanemahüvitise suuruse arvutamise reeglid

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantseri poole murega, et vanemahüvitise suuruse arvutamise reeglid ei võimalda arvesse võtta välismaalt Eestisse naasnud noorte ekspertide olukorda. Teie vanemahüvitise arvutamisel pole võimalik arvestada sissetulekuid, mida teenisite Euroopa Liidu institutsioonis. Lapse isa puhul mõjutab vanemahüvitise suurust asjaolu, et ta ei töötanud kõikidel kuudel, mille alusel vanemahüvitise suurus arvutatakse.

Mõistan, et vanemahüvitise suuruse arvutamise reeglid võivad tunduda Teie pere olukorda silmas pidades ebaõiglased, kuid neid ei saa siiski pidada põhiseadusvastaseks.

[Perehüvitiste seaduse](#) järgi on vanemahüvitise eesmärk tagada asendussissetulek inimesele, kes kasvatab alla kolmeaastast last (§ 32 lõige 1). Kuna vanemahüvitise maksmine ei ole põhiseaduse järgi riigi kohustus, vaid vabatahtlik soodustus, on Riigikogu üsna vaba kehtestama vanemahüvitise maksmise tingimusi (vt Riigikohtu otsust asjas [3-4-1-23-11](#), p 68). See tähendab muu hulgas, et Riigikogul on avar otsustusõigus küsimuses, kuidas arvutada sissetulek, mis võetakse vanemahüvitise maksmise aluseks.

Riigikogu on valinud lahenduse, mille järgi lähivad arvesse lapse sünnile eelnenud kalendriaasta 12 kuu sissetulekud. Selle alusel arvutatakse inimese ühe kuu keskmine sissetulek, millest lähtutakse vanemahüvitise maksmisel. Vanemahüvitise suurust mõjutab järelikult ka see, kas vanemahüvitise saaja on eelneval kalendriaastal kõigil kuudel töötanud või mitte. Põhjuseid, miks vanemahüvitise saaja kõigil kuudel ei töötanud, võib olla erinevaid. Seadust tuleb aga rakendada kõigi suhtes ühetaoliselt. Vanematele – ka neile, kes on eelneval aastal töötanud vähe või üldse mitte – tagab riik lapse kasvatamise ajaks asendussissetuleku vanemahüvitise alammääras.

Euroopa Liidu liikmesriikides töötanud lapsevanematele hüvitise määramisel peab Sotsiaalkindlustusamet arvestama ka Euroopa Liidu õigust.

Euroopa Liidu õigust tõlgendab Euroopa Kohus. Näiteks tegi Euroopa Kohus hiljuti otsuse asjas [C-651/16](#), mis puudutab rasedus- ja sünnitushüvitise suuruse arvutamist juhul, kui inimene on osa ajast töötanud Euroopa Liidu institutsioonis. Kohus leidis, et [Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) artikliga 45 (vaba liikumise põhimõttega) on vastuolus sellised normid, mille

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

rakendamisel on hüvitis oluliselt väiksem kui siis, kui inimene oleks töötanud ainult ühes riigis. Teisisõnu, kohus ei öelnud, et arvesse oleks tulnud võtta Euroopa Liidu institutsioonis teenitud töötasu, kuid nägi probleemi selles, et institutsioonis töötatud aeg oli hüvitise saamisel võrdsustatud töötuna olemise ajaga.

Teie avaldusest võib aru saada nii, et Sotsiaalkindlustusamet ei ole veel Teile vanemahüvitist määranud. Kui Sotsiaalkindlustusamet teeb otsuse, millega Te ei nõustu, võite esitada otsuse kohta vaide 30 päeva jooksul alates otsuse tegemisest.

Vaide esitamise asemel on võimalik saata kaebus halduskohtusse. Kaebuse halduskohtule võite saata ka pärast seda, kui Sotsiaalkindlustusamet on Teie vaide läbi vaadanud, aga Te pole tulemusega rahul. Halduskohtusse pöördumise kohta saate lähemalt lugeda kohtute veebilehelt.¹

Nii vaide- kui ka kohtumenetluses võite tõstatada küsimuse Euroopa Liidu õiguse kohta, kui leiate, et Sotsiaalkindlustusamet ei rakenda seda nii, nagu peab. Tuleb siiski arvestada, et kohus otsustab konkreetset juhtumit silmas pidades, kas ja kuidas pidanuks haldusorgan Euroopa Liidu õigust rakendada. Kuidas kohus asja otsustaks, õiguskantsler ennustada ei saa.

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Angelika Sarapuu 693 8427
Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee

¹ Kohtusse pöördumise kohta leiate täpsemat teavet veebilehelt <http://www.kohus.ee/et/kohtusse-poordumine/haldusasjad>.